

М. П. Старицький

ЯК КОВБАСА ТА ЧАРКА,
ТО
МИНЕТЬ СЯ Й СВАРКА.

комедія в 1. дії.

Ціна 20 цнт.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ім. Тараса Шевченка.

168 East 4th Street,

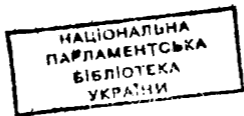
New York, N. Y.

ЯК КОВБАСА ТА ЧАРКА, ТО МИНЕТСЯ СВАРКА.

— КОМЕДІЯ З СПІВАМИ В 1. ДІЇ. —

З старої події.

М. П. СТАРИЦЬКОГО.

— 1920. —

Накладом Української Книгарні ім. Т. Шевченка,
НЮ ЙОРК.

— ДІЄВІ ОСОБИ: —

Горпина Шпортуниха — молода жінка, держить корчму.

Степан, — літній чоловік, подорожний.

Потап, — небіг його, молодий хлопець.

Шпонька, — старосвітський панок, лисий.

Шило, — сусіда його, з економив.

Гаврило, — хлопець Шпоньки.

Андрій, — хлопець Шила.

Пріська, — наймичка у Шпортунихи, дівча.

— Діється в полтавщині). —

Простора хата з кімнатою, доволі гарно прибрана.
Просто — двері вхідні; наліво — широкі лави, у ку-
тку — барило та всяка шинкова посудина.

На право — двері в кімнату.

Я В А І.

Горпина сама.

Горпина. (Сидить під вікном, шиє очинок і спі-
ває):

Голуб сизий, голуб сизий — голубка сизійша:
Батько милий, мати мила — дружина милійша.
З батьком, з матір'ю зйду ся — гріха наберу ся,
А з дружиною зйду ся — не наговорю ся!
Та вже-ж мені не ходити, куди я ходила,
Та вже-ж мені не любити, кого я любила!
Та вже-ж не ходити в ліски по горішки
Ой, вже-ж мені минули ся дівочії смішки!

Ох, правда, правда! Минула ся воля дівоча! Не
зчула ся, як і голову покрили. не зчую ся, мабуть
як і красу мою, мов водою, змиє! То була вільною

пташкою — мій день, моя і ніч! Нї клопоту,
би: було кому журитися! А тепер нї, сама угадає
коло всього: за хазяйствечком назирай, подорожних
витай, та шануй, щоб не минали господи, бо з того
й хлїб їмо...

Инший пристане, як шевська смола, а прогнати
неможна; то тут і хитруй, і дури його; що ще мов
періжок не готовий; от спечу, то й піднесу! Сьміху
з ними — тай годі! А надто з панами, як от Шило
чи Шпонька... уже й сиви чупрундирі, а все: —
„Горпиночко, перепілочко, та лебедочко!“ аж за-
слинять ся, та облизують ся... а я їм: і паноченьки
мої, голубчики, а сама собі в думці співаю:

Ой густий очерет, тай лепехуватий;
Чи ти-ж мене не пізнав, пришелепуватий?
Ой ти, дурний, давав, давав, я, розумна, брала;
Як ти вийшов за ворота, з тебе глузувала.
У городі бузина перерубленая:
Одчепи ся, ти, плюгавий, — я полюбленая!

Ще, хвалити Бога, маю чоловіка, що не заздрить
і йме мені віри; а тоб з другим лиха набралась! А
мій нї: ми живемо лагідно. Та що це, нема його?
Поїхав по горілку, тай пропав: коли-б ще не запі-
знився, бо на дворі таке коїться!... аж! (Зазирає
у віконце). І світа не видно! (Прислухаєть ся). —
О! когось Бог і несе вже.

Я В А. . II.

Степан, Поталь і Горпина.

Степан. (У кожусі й циряці). Помагай-бі!

Потап. (Теж; тупає ногами, струшує з кобеняка сніг). День добрий!

Горпина. (Кланяється). Здорові були! Роздягайтесь.

Степан. (Скидає сїряк). Тай холодно-ж, матери його нинька, аж руки поклякли!

Потап. Мороз здоровий, а надто, як повернули проти вітру — ножем ріже! (Бе рука об руку).

Горпина. Погрійтесь-же коло печі; оце, тільки що витопила.

Степан. Киньте нам краще чого такого, для чого чарки роблють.

Потап. Еге! Ніч — то бабська річ, а фляшка козацька!

Горпина. Та то горенько, що нема ні кроплі: я вже чоловіка давно жду з горілкою. от-от буде!

Потап. Е, кепсько!

Степан. Погано, Тетяно! Так значить і погрітись не вдасть ся.

Горпина. Та я-б радиіща, та коли тее. Почекайте я паляницю виссу та борщу горяченького всиплю. (Вибігає).

Степан. Моторна молодиця! Тай хороша, ні врокку! От щастя отоми Панасу! — Ех, як-би на мене!

Потап. Куди вам дядьку?

Степан. Звісно куди! Знаємо куди!

Потап. Е-ж бачить кіт сало, та сили мало.

Степан. Говори; ще може й тебе за пояса затк-

немо, дарма що сиві! Памятають мене по всіх шляхах; знаємо звідкіля підійти! Бували по світах!

Потап. А вам часами дядьку, не дав ся хто у знаки? Не завдавали хлеру?

Степан. Мені? Що-б зо мною яка оказія була? Зроду віку! Та я і з води сухим вилізу — не то що!

Потап. (Підійшов до мисника і переплежує фляшки). Либонь так?!

Степан. А ну й справді, вдарся до кляншого бога; може хоч на чарку пошле нам!

Потап. Та таки на нещасте ползиваю дещицю!

Потап. Та таки на наше щасте позливаю дещицю!

Степан. От і добре! А ну, ке сюди! (Підходить жартливо).

Потап. Натє-ж, та й мені лишіть половину!

Степан. Тобі меньшу, бо ти молодший!

Потап. Добра правда!

Степан. (Не нахильцем) Спасибі! Не бійся, лшив і тобі.

Потап. (Дивиться). Не дуже богато!

Горпина. (Ббіга) От і паляниця, а борщ зарывтягну з печі.

Степан. Та туть, господине, ми без вас позлодійкували трошки.

Горпина. (Висипа борщ) О! як?

Потап. Поназливали недопитків чарки на дві,— тай пожили!

Горпина. То й добре!

Степан. Так не сердитесь, ясна кралечко?

Горпина. Ні! Сідайте-ж, та закусьть, чим Бог послав.

Потап. Од такого діла не цураються. (Всі сіда-

ють. Їдять. Горпина сіла шити. Кілька хвилив мовчать, а далі — покволоом).

Горпина. З города?

Потап. Еж.

Горпина. А що?

Потап. Борошно.

Горпина. По чім?

Степан. Три з шагом.

Горпина. А мій по чотири.

Степан. Добре. (Їдять).

Горпина. А свинина як?

Потап. Не дуже.

Горпина. Пилипівка?

Степан. Є-ж! (Встають хрестаятся й кланяються).

Потап. Ну, спасибі вам!

Степан. Уконтетовали: тепер і в дорогу не страшно.

Горпина. Та куди ви? Одпочиньте ще!

Степан. Е, ні; спізнаємось.

Потап. Тепер у Пилипівку не оглянешся, як і ніч!

Степан. Ще, як поламаємось, то в вас і занозчujemo, моя ясочко!

Потап. Та ви, дядьку і нарочито мені віз поламаєте? Глядіть!

Горпина. Вигадайте ще що!

Степан. Далєбі! А може й отой пан, що ми стріли, поламавсь нарочито? Признавайтесь!

Горпина. Відчепіться з ним! Який се там пан?

Потап. А з Чапліївки — пан Шпонька.

Горпина. Невже? А я його оце й згадувала.

Степан. Бач, яка правда: панови і чорти дити-

ну колишуть! Його й згадують, а нашого брата, то ні!

Потап. Захотіли!

Горпина. (Жаргливо). Іншого загадаєш так, а іншого й jinak.

Степан. О? Ну, прощайте! А що там слід?

Горпина. Та, що ласка; сїна не брали?

Степан. Ні. (Дає гроші)

Горпина. Спасибі. Не минайте-ж нашої хати.

Степан. Та, я що-дня-б завертав, як-би ласка. — (Підморгує і чуха потилицю). Га?

Горпина. Якої-ж вам ще ласки?

Потап. Такої, як від дядини що-дня! Коли не за чуба, то по потилиці!

Степан. Ге-ге! Такої не треба!

Горпина. (Проводючи їх). Ха-ха, не любите? Ну прощайте-ж! Щасливо!

Я В А 3.

Горпина сама.

Горпина. Ач, і старий, а туди-ж? І чого вони до нашого брата так липнуть? Просто і не одчепитися! (Оглядаєсь кругом) Чи ба, як забруднили хату; а я люблю, щоб у мене було як у віночку. (Прибира). Оттим мені і не до вподоби наша стагь, що одно—тільки колотись, та прибирай за ними! Натомися за день, а діла й не знать. (Дивиться у вікно). — Прісько, Прісько! Зажени лишень теля у кошару, а то корову виссе.

Голос Пріськи. Та от, тривайте: ворота одчи-ню.

Горпина. О! Може Панас приїхав?! (Бере на плечі кожух і виходить)

Я В А 4.

Шпонька і Гаврило.

Шпонька. (Входить засапаний у кожусі, обв'язаний поясом, у капелюхах). Ух! Ох! Фу! Бррр! — (ДоГаврила) Ну, куди-ж ти дивишся? Не бачиш, що пан засапався? Ух! Аж дух забива! Оце так! Та ну-бо, хоч розперезуй швидче!

Гаврило. (Матузится коло пояса). Татуть затя-глось!

Шпонька. Зубами, зубами. От, пропаду! Та швидче-бо!

Гаврило. (Сіпає зубами і крутить пана). Нічо-го не вдієш! Ач, як! (Упирається коліном у спину і тягне обома руками пояса).

Шпонька. Ой! Та ну тебе к'бісу: ти мені і черево нерервеш на двоє! Ой!

Гаврило. Не подається. (Пояс нерервався і Гаврило одлетів шкаребертъ; піднімається, чухається). Ач і увірвався!

Шпонька. Я тебе увірву! От, каторжний, трохи нещастя не зробив! (Хапається за живіт і кривиться) Фу! Скидай-же кожуха, неприторенний! Так і звук по біси-батька-зна якому! (Гаврило з за плечей скида кожуха так що рукава вивернулась, і ки-

да його на ослоні). Зтягай ще чоботи!

Гаврило. (Сіпа за ногу; пан береться за ослона і їздить по хаті). Коли не злазить.

Шпонька. Та ну тебе к'бісу, ногу одірвеш! — (Насилу зняв чоботи і зостається в одніх довгих панчохах) Ви-б раді пана в ложці води утопили. Які ти санки заприг? Не придивився хиба, що панови легко й шик звернути? Ти думаєш, що у пана не така як у тебе? Ти думаєш, що панови легко пішки ходить? Га?

Гаврило. Та хто-ж його знав, що таке скоїться? Я про себе байдуже, а ви-ж поїхали на санках напашила.

Шпонька. Не згадує мені його, — хай він тобі сказится!

Гаврило. Та я тільки кажу, що завжди з ними їздите й тее.

Шпонька. (Зсерцем). Ти знов таки? Геть з очей! Та що-б мені санки були полагожені!

(Гаврило чухається і виходить).

Я В А 5.

Шпонька сам.

Шпонька. (Ходить по хаті сердито). Завжди їздите? Тьпху! Я тепер на його, собачого сина й глянути не хочу! Шпонька, каже свиняча. А, що-б тобі заціпило, іроде! А? Я його цілий вік за приятеля вважав. а він, як гадюка та! Тривай, побачимо, хто з нас дворянин? Плюєш на мое дворянство? Плюнуть тобі межі очі! Мій батько, дід

прадід, прапрадід — споконвіку, тутешні стовбові. . а він хто? (Ходить). Який ще з його дворянин? — Твій батько прищелець! От що! Я тобі докажу! (Ходить знову по хаті). Шпонька. . . Шпоньку всі знають, кого не спитай!

Я В А 6.

Шпонька і Горпина.

Горпина. Здрастуйте, добродію! Чи ще живенькі?

Шпонька. Здорова була, Горпино! Та так собі, не дуже то. А ти, як ся маеш? Чи ще?

Горпина. Та ще, хвалити Бога, живемо, хліб жуємо, та вас згадуємо. Чого се вас, добродію, так довго і в вічі не видати: то було що-тижня з приятелем, паном Шилом.

Шпонька. (З запалом). Який він мені приятель? Ворог лютий, чорт! . . .

Горпина. (Сплеснувши руками). Що це ви кажете, добродію? На пана Шила? Та ви-ж з ним з одної ложки.

Шпонька. Було колись, а тепер подай мені його заріжу, застрілю!

Горпина. Ох, моє лишечко! Таке страшне кажете, та ще проти ночі! Що з вами сталося?

Шпонька. А ти ще не знала, серденько, який я сердитий! Е, зо мною не шуткуй: я такий, що бррр!

Горпина. Цур вам! Я до вас тепер і підступити боїтимусь!

Шпонька. Ну, тобі, перепилючко, діступити: бе з печно.

Горпина. Ні, годі; щей мене застрілите! І що й вигадали? І де-б вам з паном Шилом посваритися? Сказано — приятель.

Шпонька. (Знов з серцем). Який він мені приятель? Був, кажу, колись, а тепер, тьху! Собака, от що!

Горпина. Та чи ви справді, чи в жарт? Я й не второпаю.

Шпонька. Невсправжки, на віки! (Ходить по сатанілій). Я його засуджу, того христородавця!

Горпина. (Сплеснувши руками). З паном Шилом позиватись?

Шпонька. З ним! Хутір продам, а таки того чортячого виродка в саму Сибір запроторю! (Бе в стіл кулаком). Побачимо, який ти дворянин! Твій батько — прищелець! От що!

Горпина. Та з чого-ж сварка у вас? Як діло було?

Шпонька. А ось як! (Виймає таматерку і нюхає покволом; трошки отишений) Приходить до мене сьогодні отой (плює): „ну, каже, рушаймо, пане Іване, на азиців: перша пороша добра!” — „Рушаймо, кажу, який і мене біс в хаті вдержить!” Заприх він санки, взяв я свого Хапая. Знаєш? (Горпина крутить головою) Не знаєш? Настоящий хорт; недавно купив у копитана. Знатна собака: ребро круте, нога дебела, спина колесом! Сивий чисто, тільки під черевом біленьке. я за його дав двацять карбованців, дві четверти жита і пшенишного борошна пять мірок!

Горпина. Господи! За собаку — хліб святий?

Шпонька. За собаку? Яка-ж собака? Не крим-

ська, а хорт настоящий! (Нюха). Ну, так узяв я свого Хапая, а той — свою Стрілку — кримська погань! Ну, сіли ото ми вкупі на сани і поїхали; Гаврило з Хапаєм на гринджолах. Недалеко й заїхали; перевалили оттут за вигін, на ріллю. коли це з під коней — прись! — куций. Я кричу: „а ту його! а ту його!” Гаврилко-ж мій, чорти-б його вбили, десь загавився, а бісів Андрій з Стрилкою, так і насив. У мене аж серце — тьох, тьох, тьох! а в очах тільки мель, мель, мель! Я з санок — за зайцем мерщій, та не своїм голосом до Гаврила: „зарівав, кричу, мене! спускай Хапая!” Насилу дочувся. Дивлюсь! Стрілка дала угонку раз тай, осіла, а заяць, як уструже, так і покотив; а Хапай, зуздівши, як припустить, як витягнеться, мов бич. Господи. Я біжу тільки, та кричу: „а-ту-ту! а-ту-ту!” Уже й голосу, й духу нема; а бісове Шило стоїть на санках, та все на Стрілку так куди її? Тільки кува! А мій як допався — зараз од лісу одрізав, тай насів: одна упонка, друга, круть-мель, круть-мель. заяць тільки транди бє, а це навперейми Стрілка— так і розчепірили! Тільки-ж я власними очима бачив, що мій ухопив, а та паршива тільки на готове наскочила. Так ні! Витришкуватий отой кричить: „Стрілка понесла, Стрілка!” — „Брешеш, кажу, — Хапай!” — „Куди, кричить твоему кудлатому барану!” — „Ах ти, кажу, пришлець; та в тебе не хорт, а кишка шолудова!” А він: „мовчи, каже, Шпонька свиняча!” — „Цить, кажу, Шило собаче!” А він мені: „Геть-же з моїх санок к'бісу! Плентайся до дому пішки!” — Як? крикнув я. — ти хочеш заставити дворянина пішки йти?! Та ти хто? Та я тебе. з начинням!” — А він каже: „начхав я на твое дворянство!” Та по конях... Га? Усі в хуторі знають, що мене з санок пхнуто...

честь мою зачеплено! (З запалом). Та я його в Сибіряку! Я — не я!

Горпина. Гай, гай! Ізза чорт-зва-чого, прости Господи, сварку здіймати? За собаку на старости позиватися?

Шпонька. Що-ж я йому коритись буду, чи що? Він мене з санок пхнув, а другий раз і по потилиці зацідить — а я мовчи? Е, ні! Не на того заправ!

Горпина. Мало чого нема: полаялись, та й годі, та й помирилися.

Шпонька. Як-би він не чіпав моєї дворянської чести, то-б сількись. А то — ні! Я не пожалую на його гроший!

Горпина. Люди кажуть: поли вріж, та тікай від позвів, а ви — грішми трусити; тільки славу пустите!

Шпонька. Не можу я попустити чести: на те я дворянин.

Горпина. Йй Богу тільки сьміху наробите, що через азійця глека розбили!

Шпонька. (Ходить і чуха потилицю; про себе). Чого доброго, воно точно будуть сьміятись... Так, як-би-ж він не чіпав моєї дворянської чести? „Начхать, каже, на твое дворянство!”

Горпина. (Жартливо) Та годі, годі, паноченьку мій, сердитись: ви-ж добрі. От краще я вам вареничків зварю, або пережечків. Той на серци полегшає, як от співають:

Ой ти, милий не журись, не сварись,
А на мене подивись, подивись!
А я-ж таки молода, молода,
Коло мене втихонька, не біда!
З милішому догожу, догожу,

рщу й каші наложу, наложу;
з макітру пирогів, пирогів,
Що-б мій милий тільки їв, тільки їв!

Шпонька. (Розмяк) Та ти, голубочко, заговори ти вмієш, та не таке діло. а от, дай мені зараз чарку вистоялки, бо в мене аж під серцем пече.

Горпина. Та тут лихо, нема її крапельки; чоловік забарився чогось з винниці.

Шпонька. Ой, горенько мое! Як-же це буде? У мене й живіть підвело. Хоч би чарочку одну!

Горпина. Хиба побіжу на хутір, чи не роздобуду де? (Вибігає)

Я В А 7.

Шпонька сам, а далі Гаврило.

Шпонька. Ох, ох, ох! Так якось на серці погано. І їжа на думку не йде! (Замислюється) Хоч би півчарочки, щоб не нудило! (Підходить до фляшок, перебира, дивиться на світ, хита коло вуха і плює). А хоч-би тобі краплина! От оказія! Чи на надумався хоч Гаврило з дому узяти? (Підходить до дверей, одчиня трохи) Гаврило, Гаврило!

Гаврило (з за дверей) Чого?

Шпонька. Чи ти не взяв з дому горілки?

Гаврило. Та отам під кожухом у пуделку ковбаси, та паляниця.

Шпонька. Я тебе питаю за горілку!

Гаврило. Хиба-ж ми горілку беремо, адже завжди пан Шило.

Шпонька. Тьху! (Сплює з серцем). Правда що він завжди брав й добру настоялку Ох, ох-хо! Ні, вже годі, минулося! (Сідає за стіл і замислюється)

ся) І з чого воно в світі коїться оте лихо? Живуть собі люди тихо, та любо. ні-ж! Візьме один. тай обидить тебе, зневажить. здійметься заверюха;— Чи є де така губернія, що-б один одного не кривдив? Чорт-ма, мабуть! (Нюга) Ну, та й кортить горілки! (Сплюває). Оце сидів-би я дома, чи в його. та по чарці, по другій Тху! Хай йому чорт, аж слина котиться! Ох, правда, правда: лучше соломяна згода, ніж золота звада? (Зжурився і співає):

Пресучая та журба мене ізсушила;
Вона мене. молодого, із ніг ізвалила.
А вже-ж я оттій журбі, та й не піддаюся,
Ой піду я до шинкарки горілки напюся.
Ой хто хоче меду пить, — ходім до жидівки,
А в жидівки чорні брівки, високі підківки.
Шинкарочко ти моя, насип меду і вина,
Да що-б моя головонька веселенька була!
(Замислюється).

Я В А 8.

Шпонька і Степан.

Степан. (Крадеться в двері потиху) Там у Пана са поламалася вісь. то я Потапа лишив коло бочки, нехай помагає. а сам ні-би то за вісю, та сюди! Вони там до світа возитимуться, а ми тут на самоті з крадею може до чогось і добалакаємось. (Озирається). Та тут хтось є? А, лихо його матері! Ще здається пан з нашого села? Набреше бува жінці. Краще-б не здибатись з ним. Полізу хіба на піч, та рядном вкриюся.

(Нишком злазить на лежанку і вкривається рядном)

Я В А 9.

Шпонька і Горпина.

Шпонька. (Почув, що Горпина дверима стукнула). Се ти, серденько? А що?

Горпина. Сказано і крапельки нема ніде; та мій чоловік от-от-от мусить бути, потривайте вже!

Шпонька. Ай-ай-ай! Коли-б ти, перепилочко знала, як мені хочеться! (Прислухається). А цить, чи не Панас іде? (Потира руки) От, до речі!

Горпина. (Заглядає у вікно). Ні, — це кіньми, а не волами. (Чути голос: „Дивись-же мені, горячми коней не напій!”). Це — пан Шило!

Шпонька. Хто? Він? (Бігає по хаті і зазира в вікна і двері). Га? Оце так! Куди-ж мені дітись? (Кричить). Гаврило, Гаврило! Запрягай коня!

Горпина. Куди се ви, паночку? Що се ви? Чого тікати? Та й санки-ж поломані!

Шпонька. (Кричить) Не хочу я з тим іродом, христопродавцем бачитись! (Силкується натягти чобіт і скакає по хаті) Гаврило! Натягай, побіт! Ач, шельмені! Як треба, то й не лізуть! Де-ж кожух мій? (Хапається і надіває навиворіт). Де-ж та шапка, Господи?!

Горпина. Та вгамуйтеся, чого ви!

Шпонька. Ой, лишечко! Іде вже! (Хапа очіпка і не вважаючи, й надіва на голову, та мерщій в двері)

Я В А 10.

Ті-ж і Шило, та Андрій; за ними Гаврило.

Шило. (Входить, одягнутий в теплій бекеші смушевій жалці і рукавицях; за ним Андрій з батогом.

Шпонька наткнувся прямо на Шила). Тю! Що се за мара?! Свят, свят з нами!

Горпина. (Регочеться). Та то пан...

Шпонька. Каторжни! (Засоромившись, одходить і сідає, одвернувшись, кінець столу).

Шило. (До Горпини). Здрастуй, моя рибочко, здрастуй! Що це в тебе мошкара, чи що? Ще-ж здається пилипівка?

Горпина. (Сміється) Та то жартували... (Шепче на вухо щось)

Шило. Дивно! Жінок у шапках бачив, а чоловіків у очіпках ще не трафлялося.

Шпонька. (Зрива з серцем очіпка і кидає. Не має вам до мене діла!

Шило. Хто там ще озивається? (До Горпини) Де це ви такого ведмеда завсли? Дивиться!

Шпонька. (Кидається до Гаврила; скида кожух, кида йому) Посмієтесь мені на суді! Все потрачу, а в Сибір запроторю!

Шило. Ой, ой ой! Як страшно! Це їх благородіє: дворанин!

Шпонька. (Скакує) Дворанин! Так — дворанин! А ви хто?

Горпина. Та годі вам!

Шило. І то правда: цур йому! (До Андрія) — Принеси мені люльку! Та гляди, цибуха продми, а то я знаю тебе: ти так з сіном і подаси. Потягнеш — а воно в горло тобі чорт-зна-яка погань лізе.

Андрій. Та я завше дму. (Виходить).

Шило. Дмеш? Гляди-ж мені, паслинь!

Горпина. (До Шила) Як-же вас, добродію, Бог милує?

Шило. Та поки-що йдется, моя мила; тільки треба купити кадила.

Горпина. Для чого?

Шило. (Киває на Шпоньку). А що-б од чортів одкуруватись.

Шпонька. (На бік). Сам ти чертяка!

Горпина. Жартуєтє.

Шило. Ні, не жартую. А розвелись у нас таки, що з им дворанством, як дурень з писаною торбою носятє! Ти шануй себе, то й тебе поважатимуть, а дворанство оте, з клочча батіг

Шпонька. Твое таке й є.

Горпина. (Тихо). На що вам ця звада? Би-б краше помирилися.

Шило. (Те-ж) Не потурай-ж: нехай кирпичи не гне! (До Андрія, що приніс люльку, кисеть і кресало) Підкинь-же сїна коням, та мірку вівса у хозяйки візьми! (Той виходить) А мені, рибочко, принеси оце зараз миску сметани, та сиру вкинь сьвіжого, бо мені їсти, аж тіло труситься.

Горпина. Добре, добре! Я зараз! (До його, жартуючи) Та помирїтєся-бо: я за те вас поцілую.

Шило. О? Давай завдаток!

Горпина. (Вибігає) Є, плата в кінці.

Я В А 11.

Шило і Шпонька, та Степан на печи.

Шило. (Дивиться і дме в цибух⁵) Соне! Щось харчить? (Дме ще дужче)

Шпонька. (На бік) От дме! І не лусне!

Шило. (Вибив люльку в чобіт) А може-б перше голубочки? Чи не розбилася? (Вийма фляшку, цюбує). Ні, ціла. Ех, добра ця старочка — вистоялочка, аж губи злипаються... А ну, моя голубочко,

моя втіхо, заговори мені лихо! (Налива чарку і дивиться насвіт). А, аж червона; а душить, мов душу тягне на пораду

Шпонька. (З тиха поверта голову до фляшки і одверта раптом). Що-б тебе за живіт потягло!

Степан. (Висовує голону з під рядна). А, матері його чорт, смашна мабуть! (Сплюває).

Шило. (Підносить чарку) Ну, чарочка пепурушечка, не Сидорова душечка. (Кива на Шпоньку) Нехай-же нашому ворогови ікнется, як собака з тину урветься.

Шпонька. Нехай тобі іроде!

Шило. (Не і ставить на стіл чарку) Кха!. Добра! Мов у животі полискотала. Сказано, голубочка!

Шпонька. (Позира і одвертається) Розносився біс з настоялкою! Аж нутро верне. просто пропаду!

Шило. Хто не, той хвалить, а хто не не, того давить.

Шпонька. Куди мені од нього розбишака дітись? Нападом лізе (Хоче знов надіти чобіт, але він не палазить) А тут тобі чобіт не налазить, хоть розерви!

Шило. От, тепер-би й сметанки; тільки по першій не закушиють. (наливає). А по другій пило-б і ледащо, як-би було за що! (Піднімає чарку). Ну, хай-же наші дворани будуть тверезі, не п'яні, а нам, сиромам, аби заснути дома.

Шпонька. Ну, хто-ж його видержить таку муку?

Шило. Справедлива животкова, як масло. (Ставить на стіл).

Степан. (Сплюває) А, чисто кишки витягне! —

хоч-би рушав далі а то чого доброго цілу ніч з прочоламкається з чаркою, то моя й справа вий на кепське.

Голос Андрія (знадвору) Геть, од наших кон далі!

Голос Гаврила. Тю! А ти не підходь до наших санок!

Голос Андрія. Та вони тільки курям на сідало!

Шило. (Сьміється в голос)

Шпонька. (Бе кулаком об стіл). Ну хутір, продам, всього збудусь, а засажу вас обох розбишак, в кайдани замкну!

Шило. (Сьвище) Фю! Фю!

Я В А 12.

Ті-ж і Гаврило.

Гаврило. (Ббігає) Там, пане, той шибеник розламав чисто наші санки.

Шпонька. (Схаплюється) Бий його моєю рукою!

Гаврило. Та ще каже: підете пішки, бо звикли.

Шпонька. (Визвіряючись). А! Так це по приказу душогубця цього робиться таке безчестя мойому званію? (Ханає сокиру) Бери оцю сокиру, рубай їхні санки!

Шило. (Встає) А ну, спробуй; то я цибухом цим так тебе вріжу, що і твій дурний пан не одліпить.

Шпонька. Рубай санки, рубай його!

Гаврило. Ох, Господи! (Злякався і труситься).

Степан. (Підводиться з печі). От, попався в баталію!

Шило. (Заміряється). Тїкай, щеня, поки на зацідив по голові!

Шпонька. (Хапається за цибух). Бий його, рубай його!

Гаврило. Ой, гвалт! (Тїкає)

Шило. (Повернувшись). А, так ти так? З тобою щочеськи, а ти, бачу, по песьки. Геть!.

Шпонька. (Злякавшись) Не пущу, не пущу! Ой, убе!

Шило. (Грізно) Пусти-ж, а то такого духопелу дам!

Шпонька. Не пущу, ой! Ратуйте!

Степан. (З печі). Ратуйте!

(Тягаються з цибухом по хаті. Шпонька ближче до дверей)

Шило. Пусти-ж! (Вирива цибуха: Шпонька одлітає до дверей, Шило — до печі і, розмахнувши цибухом прямо урізав Степана по лобу).

Степан. Ой, убив, убив! (Зрихається і прямо під ноги Шпоньки той упав)

Шило. Злодій, злодій! Держіть! — (Степан виривається, та до дверей, -- за ним Шило; в двері входить наймичка з мискою сира, а за нею хозяйка з мискою сметани. Степан прожогом збива наймичку з ніг; та летить з мискою і пада; Степан у двері, вибива в хозяйки сметану всю, собі на голову; Шило — за ним. Гвалт, усі кричать: „Ой розбійники! Лови! Хапай! Злодій!“)

Я В А 13.

Шпонька і Приська.

(К'лька хвиль обое лежать; перша встає Приська).

Приська. Ой, лишечко! Ой, матінко! Що-ж це таке!

Шпонька. (Підводить голову). Чи я живий, чи я м'єртва?

Приська. Ох, не знаю, напочку, не знаю...

Шпонька. (Мацає себе). Чи я вже на тім світі? Га? (Підводиться)

Приська. не знаю, не знаю! (Тікай прожогом).

Шпонька. (Схоплюється). Ні, здається, живий ще? Слава тобі, Боже! Господи, помяни царя Давида і всю кротість його! (Озирається по хаті). — На смерть перелякали. (Труситься) Треба буде переполох вилити. Хоч-би горілки, а то пропаду, їй Богу пропаду! (Побачив на столі чарку). Чи ба! Ось і вона! І повна, — далєбі повна! (Підходить і придивляється) А справді, на колір добра — червонувата: певно шахраном підкрашена? (Нюха). Ні, не чуть; а чимсь добрим одгонить. (Сплює і одходить, приспівуючи: „Пресучая та журба”). Пьху! Як кортить, мов перед смертю. наче коти в животі скребуть! Надало-ж з оттим чортом полаялись! Оце-б будькались, та будькались. (Виходить до дверей, прислухається й приспівує: „Мене ісушила” і далі знов до чарки). Чи не покуштувати-б. Га? Трошечки. Він не пізна! А може його й вбито? (Бере чарку і знов ставить на стіл). Ні, цур їй! Ще як пійма, то потягне, мов злодія! І принесла-ж його нечиста сюди з запіканкою. Та ще її поставив на спокусу. Розбить її к чорту, щоб і знаку не було! (Бере чобіг і заміряється на чарку). — Шкода тільки посудини.

(Опуска чобіт) Далєбі не видержу, так хочеться аж-аж-аж! А ну, тільки язиком умочу, чи справді горілка? (Коптує) Вопа! (Облизується) — Як би ви мої дзорявської чєсти не чіпав!.. Та й я лаяв же; воно може і гріх, що за онучу збили бучу! Га? Випить би, мат-гері його чорт, щоб не кортіло. (Підносить тихо чарку й озирився) — Чи пити, чи не пити?.. Аж рука тремтить, мов на сражєнні!.. (Підносить до рота) — Вх; один тому час: що буде, то буде — випю! (Перекиляє зразу) — Кха! Мов на свіг пародився! (Ставить чарку на стіл) — А тепєр і ковбаскою закуєти. (Вєре з пуделка ковбасу й почувши, що хтось іде рапгєм сідєє до столу й весєло приспівує: „Вопаж нєнє молодого іє нїг ієвалила!“)

Я В А 14.

Шило і Шпонька.

Шило. (До себе) Утік шельмений дід: чисто у сметані, слизько було й ухопити. І який воно чорт? Так і чкурнув гєть по полю без шанки! Налякав, бісів син, і хозяйку, і наймичку: дєсь поховались так, що й не знайдєш! (Нишпорить по миснику). А, хоч-би тобі шматочок хліба.. а тут їсти — аж плач! (Придивляється до чарки). Чи-ба; отцє штука! (Дивиться на Шпоньку). Чи воно з тепла, чи з морозу? (Переверта чарку). Ач, як висохла! — Мов вилизано! Гм! гм! Цє значить підголив, як той москаль! (Морга на Шпоньку).

Шпонька. (А нї зморгне — одно запихається ковбасою).

Шило. Е, с, е! Що він трощить там, га? Чи не апосний: випив оцє, та й закушує! Іще, як чвака.

Шпонька. (Про себе, але голосно) З чосником аки положили; иншим цє до смаку, а мені — нї.

Це й дратує! А справді, чосник чути!
Що се мені? (Плює). Мов три дні не їв!

Шпонька. З'їв одцю, та там ще якась є!

Шило. Одже все поїсть: там і пелка, мов прорва. Бач — лига, як Мартин мило.

Шпонька. (Лама друге кільце). О! З печінкою, та з садьцем; сце моя любива.

Шило. З печінкою! А? Чи попросити, чи просто вирвати з рук? А в тім, цур йому! Хоч люльки-б посмоктать, може чи не перебе? (Достає кисет і набиває люльку).

Шпонька. (На бік). От тепер би хильнути по другій. А!

Шило. (Креше). Ну, та й охляв, мов щеня в дощ! Аж за печінки тягне! Ет, треба кінця покласти.— (Креше). Гай, гай! Чи, не дурні ми з тобою, пане-брате?

Шпонька. (Жуючи) Може хто й дурний, а я — ні!

Шило. (вийма фляшку). Туть ось яка благодать, а ми з тобою надулись, мов сичі, та й индичимось...

Шпонька. (Закида оком на фляшку). Ох, ох!

Шило. Тут і ковбаса, і чарка, а у нас іде сварка.

Шпонька. (Дивиться вхитно на фляшку) — Ох, ох!

Шило. Оце-б ми, як перше: „будьмо, та будьмо”, та ковбасці-б дорогу промочували, а то.

Шпонька. (З під лоба) А хто-ж винен?

Шило. Ти-ж почав.

Шпонька. Не я, а ти. Я сказав тільки, що Хапай поніс, а ти й почав: „і брешеш, і сякий, і такий”, і дворанство зачепив.

Шило. Та цур йому згадувати: обое — рябое! —

Це й дратує! А справді, чосник чути!
Що се мені? (Плює). Мов три дні не їв!

Шпонька. З'їв одцю, та там ще якась є!

Шило. Одже все поїсть: там і пелка, мов прорва. Бач — лига, як Мартин мило.

Шпонька. (Лама друге кільце). О! З печінкою, та з садьцем; сце моя любива.

Шило. З печінкою! А? Чи попросити, чи просто вирвати з рук? А в тім, цур йому! Хоч люльки-б посмоктать, може чи не перебе? (Достає кисет і набиває люльку).

Шпонька. (На бік). От тепер би хильнути по другій. А!

Шило. (Креше). Ну, та й охляв, мов щеня в дощ! Аж за печінки тягне! Ет, треба кінця покласти.— (Креше). Гай, гай! Чи, не дурні ми з тобою, пане-брате?

Шпонька. (Жуючи) Може хто й дурний, а я — ні!

Шило. (вийма фляшку). Туть ось яка благодать, а ми з тобою надулись, мов сичі, та й индичимось...

Шпонька. (Закида оком на фляшку). Ох, ох!

Шило. Тут і ковбаса, і чарка, а у нас іде сварка.

Шпонька. (Дивиться вхитно на фляшку) — Ох, ох!

Шило. Оце-б ми, як перше: „будьмо, та будьмо”, та ковбасці-б дорогу промочували, а то.

Шпонька. (З під лоба) А хто-ж винен?

Шило. Ти-ж почав.

Шпонька. Не я, а ти. Я сказав тільки, що Хайпай поніс, а ти й почав: „і брешеш, і сякий, і такий”, і дворанство зачепив.

Шило. Та цур йому згадувати: обое — рябое! —

Помиримось! Чи не гріх таки на старість братерство зламати?

Шпонька. (Тихо). Воно й справді, чи не гріх.

Шило. (Підходить і нюха ковбасу). Та ну-бо вже, годі? Подивись мені в очи!

Шпонька. (на бік) Чи миритися? Га? (Встає і дивиться в землю)

Шило. Ну-ж, зведи очи! Адже я до тебе встав...

Шпонька. (Потиху підводить очи, а далі рішучо). Помиримось! Нехай йому біс! (Обнимаються і цілюються по тричі).

Шило. Прости мене, мій братіку!

Шпонька. І ти мене!

Шило. І в друге!

Шпонька. І в третє!

Шило. (Бере під руку Шпоньку). А тепер, поклонімося, і припадімо до нашої фляшечки-черевачки; нехай вона зніме наругу, та залє нашу тугу... (Налива чарку). А ну, торкай, покажи ще штуку! — Ха, ха, ха!

Шпонька. (Сьміється). Хе, хе, хе! Та ну! То тоді не я, а вона справді вимерзла. (Пе). Кхе! а! мов світ піднявся! (Одламує собі шматок ковбаси).

Шило. (Наливає) І я радий! (Пе). А ну, давай лишень і зубам роботу. (Одбатовує ціле кільце ковбаси) А то так мене аж жур було обгорнув.

Шпонька. І мені таки було смутно!

Шило. А що? Чоловік на одній нозі не ходить, а на двох. (Налива).

Шпонька. (Бере). Еге, еге! Оце ти мене серденько, як з труни звів! (Випива і цілує Шило).

Шило. (Налива) А що, пане Іване, Бог любить Тройцю. (Пе).

Шпонька. (Пе). А так, так, голубчику! (Наливає знову). А хата на чотирьох вуглах ставиться.

Шило. На чотирьох, іменно. (Пе)

Шпонька. (П'яний). Спасибі, голубчику. (Цілує його). Ти такий добрий, а я... свиня.

Шило. Нехай воно... цур йому! Знаєш що? Бери і Стрілку собі, нехай вона у тебе.

Шпонька. Ох братіку, як-же ти без хортів застанешся? Ох свиня я, свиня я, свиня...

Шило. Не вбивайся-бо.

Шпонька. (Починає плакати).

Шило. Не надривай себе!

Шпонька. (Хлинає). Сирота я... ні батька, ні матері! Один ти тільки в мене й був, та й того-зобидив!

Шило. Бог з ним, годі!

Шпонька. І для чого Бог сотворив того зайця?

Шило. І-і! неруш! Бог усе зна! (Цілюються).

Я В А 15.

Ті-ж і Горпина.

Горпина. (з опаскою відчиняє двері). О! Цілюються!

Шило. А, Горпино! Іди, не бійся тепер.

Шпонька. Минулося вже, серденько, минулося!

Горпина. Хвалити Бога! А я йду, та й сама не своя; такого ляку нагнали, а надто тим злодієм!

Шило. А ну ну, признавайтесь, кумо, якого чорта на печі ховали?

Шпонька. Еге, еге, ціпонько!

Горпина. Кого я ховала? Нехай він вам скажеться!

Шило. Так і повірили! А чого він лежав на печі ?

Шпонька. Еге, на тепленькому, горличко моя!

Горпина. Чого? (Кріз сльози). Що се ви на мене вигадуете, панове? Як вам не гріх!

Шило. Та ми жартуємо; дід якийсь був, в бороді.

Горпина. Дід, кажете? Та це, чи не Степан? Він з небожем заїздив оце.

Шило. Ну, буде-ж по середах згадувати: весь у сметані, так і чкурнув; обмерзне, поки добіжить!

Горпина. (Сьміється) Котузї по заслужї!

Шпонька. А оттакій кішечці малюсенький? У! (підморгує)

Горпина. Не забувайте й ви сметани!

Шпонька. Хе, хе, хе! Поки до сметани, випемо краще на radoщах.

Шило. Випий з нами, Горпиночко! (Налива).

Шпонька. І ми коло такої куріпочки, перепілочки помолодшаємо! (Бадюриться)

Горпина. (Прийма чарку до рук) Я така рада, що втишилась звада! Ну, дай же Боже, щоб заснуло лихо, а між вами, щоб було тихо! (Пригублює).

Шпонька. (одхила чарку). Ну-бо, пошукайте дна в чарці?

Горпина. (Кривиться). Пекуча! (Знов одпива трохи)

Шило. (Одхила чарку). Хиба лишаеш на слези, чи що?

Горпина. Та я у упюсь! (Пе). Фу, хай її цур яка, аж у голові закутило!

Шило. Заспівай тепер нам, знаеш, такої, що-б і хата аходила.

Горпина. А будень — гріх!

Шпонька. Та ну бо, перепилочко, на radoщах. .
лива і пе) на веселощах. . .

Горпина. З вами тільки гріха доскочиш!

Шило. То ваша сестра до гріха призводить!

Горпина. Тільки на жінок лихо звертаєте а що-
ви без нас робили, га?

Шпонька. Ох, і не кажи, цїпонько! Пропали-б
Пропали-б!

Шило. (Сьміється). А може-б що і придумали

Шпонька. Не придували-б, не придумали-б. .
Сказано — премудрість!

Шило. Годї; та заспівай-бо, Горпино!

Шпонька. Заспівай-бо!

Горпина. (Співає):

Коли-б мені, Господи,
Неділі дїждати, (2 рази).
Сюди туди й он-куди —
Неділі дїждати!

Шпонька і Шило.

Сюди, туди, он-куди... і т. д.

Горпина.

То-б пішла я
До роду гуляти (2 рази)
Сюди, туди і т. д.

Шпонька і Шило.

Сюди, туди, он-куди... і т. д.

Горпина.

А у мене увесь рід багатий,
Будуть мене часто частувати!
Сюди, туди і т. д.

Шпонька і Шило.

Сюди, туди, он-куди... і т. д.

Горпина.

А я буду повну випивати! (2 рази)

Сюди, туди і т. д.

Шпонька і Шило.

Сюди, туди, он-куди... і т. д.

Шило. (Схоплюється і починає раптом співати, пританцьовуючи):

Оттак чумак дочумаковався,
Пропив штани, та й у боки взявся!
Ой, ти чумаче, голубче, (2 рази)
Чом ти не робиш, як лучше?

Горпина. Чужі люди конопельки сіють,

А наші десь у мішку пріють!

Ой ти, чумаче, і т. д.

(Танцює з Шилом; Шпонька підспіває на губах, підхитуючи плечима і головою)

Шило і Горпина.

Чужі люди конопельки мочуть,

А наші десь свині волочуть!

Ой, ти, чумаче, і т. д.

Шило. Ех, пане Іване, покажемо їй, які ми старі!
(Починає садити гопака; Шпонька схоплюється теж танцювати навприсядку, держучись тільки за ослона, щоб не впасти)

К і н е ц ь.

ТЕАТРАЛЬНІ.

Американський шалити образець в 3 діях	30	"
Батраки, драма в 4 діях,		35
Безталанна, драма в 5 діях	...	35
Бондарівна, драма в 4 діях, а 5 відслоних	20	"
Бувальщина, комедія в 1 дії		20
Бурлака, драма в 5 діях	...	35
Верховинці, драма в 3. діях	30	"
Вихованець, комедія в 3 діях	25	"
Вихрост, драма в 5 діях	.....	35
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5 діях...	40	
Душогуб., драма в 5 діях		
Душогубка, драма в 4 діях	30	"
Дячка, комедія в 4 діях	...	35
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях	50	
За друга своя, драма в 5 діях.		40
За Немань іду, оперета в 4 діях	.....	20
Запорожський клад, комедіо-опера в 3. діях	30	"
Зоря нового життя, комедія в 4 діях	30	"
Катерина, драма в 4 діях	...	30
Мазепа, драма в 5 діях	35	"
Манігруда, комедія в 1 дії	15	"
Наймичка, драма в 5 діях	35	"
На старости літ. образ з життя народа в 1 дії	...	10
Наташка Полтавка, комедіо-опера в 2 діях	20	"
На тихі води, на ясі: зори, сноп. образок в 4 діях	25	
Недолюдки, бувальщина в 3 діях	30	
Орися, чоловіки з мішанського життя в 4 діях	.....	
Панна Штукарка, комедія в 3 діях	30	
Піместа жидівки, драма в 5. діях.	40	
Піместа за кривду, драма в 5. діях	55	
Повернує ся із Сибіру, драма в 5 діях		35
По ревілі, етюд в 1 дії	20	
Пошились дуриі, комедіо-оперетка 3 діях		
Прометей, драматичний уривок		
Простак, комедія в 1 дії	20	
Сватаня на вечерницях жарт в 1 дії		10
Сватаня на Гончарівій, оперета в 4 діях	.....	35
Соколки, комедія в 4 діях	35	
Страйк співничий образ в 3 діях		20
Сьвідки, комедія в 1. дії	..15	
Тодас Вдльба під Дубном, драма в 4 діях	35	
Гериновий вінок, або жертви паризьму драма в 4 діях.	50	
Умар, драма в 4 діях	50	
Нявничі черевички, комедія в 5 діях		25
Як ковбаса та чорка, то мшеть ся й сварка.		
вотерія в 1 дії		20

Всі замовлення посылайте на адресу:

Ukrainska Knyharnia
168 East 4th Street, New York, N. Y.